

Slekt og Data

1 Medlemsblad
for
1993 DIS-Norge

Av innholdet:

Formannen har ordet

*EDB-registrering av historisk kildemateriale:
Forretningsidé eller samfunnsmessig oppgave?*

Lokalhistorien er viktig for slektsforskeren

Konsangvinitetstavler

Som skrift i sand... - om sikkerhetskopiering

Slektsgransking på Filippinene

BBS-nytt

Skiftene: En verdifull kilde

Genealogy and Computers in Estonia

Litteraturliste for slektsforskere

Utskrifter fra DISGEN

Litt om styrets arbeid

Databehandling
i
Slektsforskning

DiS

Slekt og Data

Medlemsblad for DIS-Norge

Nr. 1 /1993, Årgang Nr. 4

ISSN 0803-0510

Redaktør:

Alf Christophersen

Bladets adresse:

Postboks 47, 1430 ÅS

Abonnement for bibliotek og liknende institusjoner kan tegnes for kr. 75,- pr. år.

Annonse-

priser: 1 gang 4 ganger

1/4 side kr. 350,- kr. 1100,-

1/2 side kr. 600,- kr. 1900,-

1/1 side kr. 1000,- kr. 3200,-

Vedlegg kr. 2000,-

Betaling for originalarbeid

Annonser kan tegnes ved
henvendelse til

DIS-Norge
eller til redaktøren

DIS-Norge

Postboks 47

1430 ÅS

Styrets medlemmer:

Leder: Wilhelm Færden

Bergslia 19, 0870 OSLO

Tlf. 22 23 23 36

Kasserer: Sjur Madsen

Postboks 47, 1430 ÅS

Tlf. 09-94 13 44 (priv.)

Fra 15.april: 64 94 13 44

Tlf. 09-94 20 65 (arb.)

Fra 15.april: 64 94 20 65

Fax: 09-94 25 63

Fra 15.april: 64 94 25 63

Redaktør: Alf Christophersen

Ernæringslinjen, Nordisk Husholdshøgskole

Postboks 1046 Blindern, 0316 OSLO

Tlf. 22 85 41 97 (arb.)

Tlf. 04-16 42 09 (priv.)

Fax: 22 85 41 94

Grethe Flood

Nordtvetvn. 5, 0952 OSLO

Tlf. 22 86 14 00 (arb.)

Ragnhild Prøytz

Tveitenvn. 22 A, 3186 HORTEN

Tlf. 03-37 44 14

Bjørn Nilsen

Grenseveien 79E, 0663 OSLO

Tlf. 22 65 79 79 (priv.)

Varamedlemmer:

Anne Blakkestad

Ankervn. 24, 0390 OSLO

Tlf. 22 49 49 72

Jo Rune Ugulen

Postboks 194, 5201 OS

Tlf. 05-30 26 19

Slektsforum BBS

Telefon 03-990 991

Systemoperatør: Gunnar Aabøe

Oversikt over BBS'er som tilbyr
Slekt-konferansen:

Oslo: Thunderball Cave

Lyngdal: Southboard BBS

Sandefjord: Dasan Databank

Bodø: Midnight Sun BBS

Bergen: Unibase TBK Bergen

Trondheim: PC's Nest BBS

Danmark: Danish Key Board BBS

Usenet Netnews: no.slekt

Se midtsidene for tlf.nr.

Formannen har ordet

Oppslutningen om vår forening øker og siden foregående hefte av Slekt og Data (nr. 4/1992) er det kommet ytterligere ca. 200 nye medlemmer. Som leder av styret er det meg en stor glede å ønske hver især velkommen til DIS-Norge.

Forklaringen på denne store tilstrømning ligger i det gode samarbeid som har funnet sted blant medlemmer på de forskjellige steder i vårt langstrakte land og innen styret. Dette fine samarbeidet skjer jo for alles vedkommende på fritid.

Gjennom vår PR-virksomhet og møtevirksomhet er DIS-Norge nå blitt godt kjent blant norske slektsforskere. Det er mitt håp at medlemmene gjør bruk av de tilbud som allerede eksisterer og er med til å utvikle nye muligheter.

Jeg har denne gang lyst til å komme med noen tanker om samarbeid blant slektsforskere. Disse tankene er basert på muntlige og skriftlige henvendelser som foreningen har mottatt i den senere tid.

Samarbeid innenfor den enkelte familie eller slekt:

Jeg er sikker på at det er mange av leserne som driver sin slektsforskning nærmest helt alene. Har vi ikke ofte ønsket å kunne få litt hjelp både til studier og til det praktiske arbeid og ha en å drøfte resultatene med?

I så fall ville det være en meget god idé om noen nære slektninger kunne finne frem til samarbeidsformer for innsamling av stoff til en slektsbok og for redigeringen og utgivelsen av en slik bok.

Kanskje man i første omgang kan samarbeide om utviklingen av et register over slektens medlemmer innlagt på data. Hva med hjelp til å finne frem til personene i et gammelt familie-fotoalbum? Vi har i DIS-Norges bibliotek allerede fått noen gode eksempler på slike registre og slektsbøker utgitt av én slekts forening. Et innlegg i Slekt og Data om slik virksomhet vil bli mottatt med stor takk!

Samarbeid mellom slektsforskere som bor nær hverandre:

DIS-Norges medlemsmatrikkel 1993 følger med som bilag til dette nr. av Slekt og Data. Medlemmene er oppført alfabetisk pr. fylke, bl.a. for å kunne danne et første grunnlag for et slikt samarbeid. Personlig kontakt med andre interesserte slektsforskere er en viktig programpost på våre medlemsmøter, f.eks. utveksling av erfaringer vedr. slektsprogrammer. Det synes forøvrig å ligge an til DIS-lokallag i flere fylker.

Samarbeid mellom slektsforskere som på grunn av geografisk avstand, ikke så lett kan oppnå personlig kontakt:

Kanskje kan medlemsmatrikkelen være til hjelp f.eks. for en slektsforsker som bor i Stavanger og som søker etter slekt på Kongsvinger. Et brev eller en telefon kan gi uventede resultater.

Samarbeid med slektsforskere som uten å vite om hverandre, har sammenfallende interesser:

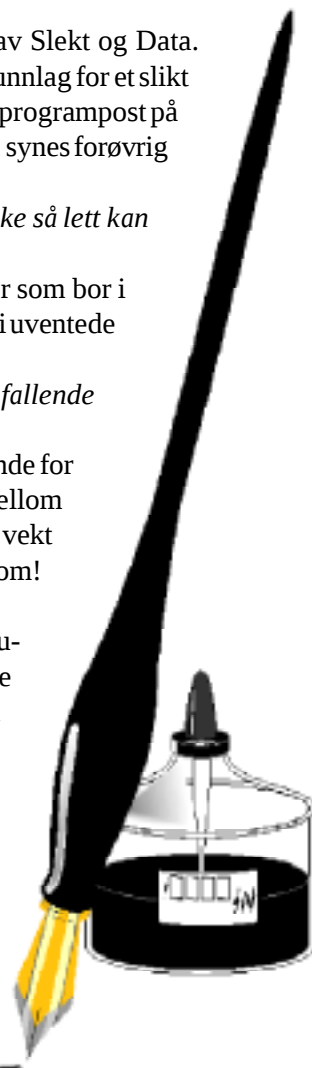
I Slekt og Data nr. 2/1992 redegjør vår redaktør Alf Christophersen inngående for DIS-Norges DISBYT-database. Dette er en god mulighet til å knytte kontakt mellom forskere som arbeider mer eller mindre parallelt. I 1993 vil foreningen legge stor vekt på å utvikle DISBYT-databasen, og dette vil medlemmene snart få høre mere om!

Samarbeid med slektsforskere som bor i de øvrige nordiske land:

Det er i denne måned tatt et generelt initiativ til å videreutvikle datakommunikasjon og annet samarbeid på nordisk plan. Behovet ligger jo i den omfattende ut/innvandring som gjennom tidende har funnet sted innen Norden, men også i litt eldre tider forårsaket av forskyvningene i de nordiske landegrenser som da fant sted.

DIS-Norge ser det som en av sine aller viktigste oppgaver å fremme samarbeid mellom interesserte slektsforskere - unge og eldre!

Vennlig hilsen
Wilhelm Færden

Forretningsidé eller samfunnsmessig oppgave?

Av Bjørn Nilsen

Antallet av slektforskere som bruker datamaskiner øker, og i samme takt øker etterspørselen etter muligheter for å søke i historisk kildemateriale ved hjelp av disse maskinene. I forhold til de mengder av informasjon som ligger i arkivene rundt om, er det bare en forsvinnende liten del som idag er EDB-registrert. Det er med andre ord et enormt potensiale i etterspørningen etter kildemateriale på en slik form.

Det er flere aktører som ser utfordringer i dette "markedet"; de statlige institusjoner som besitter mesteparten av originalmaterialet, slektshistorielag og andre "forskergrupper" som er utålmodige etter å kunne ta i bruk sitt nye verktøy, samt personer og institusjoner med forretningsideer om hvordan etterspørselen kan utnyttes.

Fra en slektsforskers synspunkt kan det være nyttig med et forsøk på å vurdere hvilken rolle de forskjellige aktørene kan spille i denne sammenheng. Vil synet på disse rollene være forskjellig avhengig av hvor man ser det fra, eller har alle deltakerne de samme interessene av en effektiv EDB-registrering? Er det mulig og ønskelig med en arbeidsdeling mellom de som ønsker å delta i dette arbeidet, og hvordan kan det i så fall skje? Dette er bare noen få av de spørsmål som melder seg. Et forsøk på å gruble litt over disse spørsmålene vil ganske sikkert føre til at nye spørsmål dukker opp.

Hvilke motiver kan tenkes å være gjeldende for den som vil gå løs på den enorme oppgaven det er å få våre arkiver over på EDB-lesbar form? For den som er ansvarlig for arkivet vil kanskje særlig to forhold være viktige. Det ene er at selve originalmaterialet dermed kunne fritas for slitasje gjennom bruk. Dette er til nå i stor grad tatt vare på ved avfotografering. En annen grunn kunne være at gjenfinning og katalogisering kunne bli enda bedre og mer effektiv.

Brukere av arkivene deler sjølsagt de to nevnte interessene med den som er arkivansvarlig. En slektsforsker ville nok legge stor vekt på muligheten for en rask og effektiv søking i materiale, en interesse som nok sikkert også deles av enkelte historikere. Enda et moment er at EDB-lagret informasjon kan benyttes av et meget stort antall samtidige brukere. Alle som har stått i kø på lesesalen i påvente av enten film eller leseapparat vet noe om dette!

Hva med næringslivet? Her vil forretningsideen i seg sjøl være drivkraften bak et ønske om å foreta EDB-registrering av historisk materiale. Dette behøver jo i og for seg ikke være et mindre aktverdig motiv enn det som slektsforskeren har. Begge ønsker å oppnå noe for seg. For slektsforskeren vil det sjølsagt være av interesse hvilken pris som må betales for innsyn i det materiale "A/S Kirkeboka" kan tilby. På den annen side ville kanskje en godt utbygget næring innen området EDB-registrering føre til at mer materiale ble tilgjengelig langt raskere enn ellers, og på den måten oppfylle et av slektforskerens største ønsker.

Det er grunn til å stoppe litt opp her, mens temaet er prising av tjenester. Vi vet at arbeidet med å føre kildemateriale over til EDB-form er enormt ressurskrevende, og det er her snakk om kvalifiserte, menneskelige ressurser. Det må stilles meget strenge krav til kvalitetssikring. Forutsetningsvis er en slik registrering noe som kun skal gjøres en gang for hver kilde. Noe annet ville være å sløse bort ressurser. Den som starter på en slik oppgave, vil altså påta seg et stort ansvar for å gjøre jobben skikkelig hele veien igjennom.

Dersom vi antar at det går med et dagsverk pr. 50 registreringer (inkludert transkripsjon og korrektur), betyr dette ca. 10.000 registreringer pr. årsverk. La oss si at et årsverk koster kr. 200.000 totalt. En halv million registreringer utført med fullt løn

nede årsverk vil altså bety en investering på 10 millioner kroner bare i lønnsutgifter. I tillegg kommer kontorhold, maskinutstyr osv. Man kan innvende at det kanskje er litt vel ambisiøst å snakke om en halv million registreringer, og tilsvarende lett å få fram store tall. Og det er riktig, men det er faktisk nødvendig å bruke store tall. En halv million registreringer representerer drøyt 10% av alle fødsler som er registrert i norske kirkebøker i perioden 1800-1900!

Den som skulle starte og drive en livskraftig, forretningmessig lønnsom bedrift med formålet registrering av kirkebøker ville ganske sikkert etterstrebe en økning av antall registreringer pr. årsverk og tilsvarende en senkning av lønnskostnadene. Begge disse forhold ville antakelig føre til en svekkelse av kvaliteten på produktet. Men det er ikke poenget i denne sammenheng. Viktigere er at en kalkyle for prising av innsyn i materialet antakelig ville resultere i noe som ville skremme potensielle brukere langt vekk.

Selv med ublue priser for et søk, ville inntjeningstida for investeringen være svært lang. 10.000 "kunde-besøk" pr. år à kr. 100,- gir tross alt ikke mer enn én million kroner i inntekt.

Den smule hoderegning som er foretatt her har ikke først og fremst til formål å skulle skremme noen fra å starte "A/S Kirkeboka". Kanskje er det mulig å sette opp regnestykker som gir helt andre resultater?

50 helårsarbeidende registratorer kan gjøre en god jobb. Hva kan 500 motiverte gårds/slektsforskere med lokalkunnskap utrette på fritida si? Det er heller ikke lite. Det foregår slik registrering mange steder i dag. Måten det er organisert på er litt forskjellig rundt om. I Oppland har historielagene gått sammen i en Genealogisk Datasentral. I Buskerud er det en liknende organisering. I Kragerø er det samarbeid mellom histo-

rielag, kommune og bibliotek. Andre steder foregår registreringen lokalt innen historielaget.

Foreløpig er det selve registreringsarbeidet som står i fokus. Det er få steder utenom Kragerø-prosjektet hvor materialet er gjort tilgjengelig for interesserte slektsforskere. Hva slags tilgjengelighet kan vi vente når det gjelder det historielagene registrerer?

Når det gjelder arkivmaterialet slik det foreligger i de offentlige arkivene, er det i prinsippet fri adgang til dette. Deler av materialet er riktignok klausulert mot allment innsyn, men dette gjelder i all hovedsak stoff av nyere dato.

For de som bruker arkivverket flittig er det en ubetinget stor fordel at det er fritt tilgjengelig også i økonomisk forstand. Den ressursen en slektsforsker trenger aller mest av er tid. Det har vel vært slik at man ser på de offentlige arkivene som en slags felles eiendom, en historisk skatt som arkivverket er satt til å forvalte. Mange vil kanskje være enige i at vår historiske arv fortsatt bør være åpen for alle som vil hente sitt stoff fra den.

Det kan skje noe på flere plan med kildematerialet i det øyeblikk noen starter arbeidet med å overføre informasjonen til datamaskiner:

Dersom overføringen ikke er fullstendig kildetro vil informasjonen faktisk bli endret. Dette er sjølsagt meget alvorlig, og reiser spørsmålet om hvilke registreringsstandarder man skal legge seg på i slikt arbeid.

Forutsatt at hensynet til kildetro registrering blir tatt vare på, skjer det utvilsomt også en foredling, en verdøkning av det opprinnelige kildematerialet. Denne består bl.a. i at bruken av kildene blir effektivisert i en hittil ukjent grad.

Som et tredje moment kan det faktisk også skje noe med "eiendomsforholdene" til materialet. Ikke i den forstand at eierforholdet til de originale kirkebøker, folketellingslister etc. endres. Det vil ganske sikkert fortsatt forbli slik at den som ønsker det, kan søke sine opplysninger på den gamle (og kanskje "koselige-re") måten.

Fordi EDB-registreringen krever så store ressurser ville det være utenkelig, ja nærmest forkastelig, at noen skulle gjenta arbeidet for én bestemt kilde. Det vil altså si at den som først har gjennomført en registrering, i praksis sitter med "eiendomsretten" til akkurat den kilden i EDB-form.

Man kan nesten tenke seg hele massen av uregistrert kildemateriale som et enormt sletteland med udyrket mark, fritt for alle til å forsyne seg av. Har man først startet et registreringsarbeid, markerer man samtidig sitt "skjerp" overfor andre. Det som er spesielt med dette slettelandet er at hver eneste lille bit er helt unik. En oppdyrket (EDB-registrert) åkerlapp kan aldri erstattes av en annen. Det betyr bl.a. at vanlige markedsmekanismer ikke ville fungere i forhold til en prisfastsettelse av "produktene" fra de forskjellige produsentene. En slektsforsker som ønsker å arbeide med et prestegjeld i Telemark ville ikke kunne gå til konkurrenten som dyrker prestegjeld i Hedmark.

Heldigvis vil det tross alt være umulig å prise seg helt ut av dette markedet, fordi muligheten til å oppsøke de originale kildene alltid vil være der. Det er likevel et tankekors hvorvidt vi kommer til å oppleve at prisnivået for bruk av EDB-registrerte kilder vil komme til å ligge helt opp mot smertegrensen, eller på et nivå som inviterer til aktiv og hyppig bruk.

Kanskje vi kan få en debatt om disse problemstillingene her i bladet?

Lokalhistorien er viktig for slektsforskeren

Det er av stor betydning for en slektsforsker å ha gode kunnskaper om det stedet hans slekt har bodd. Mens slekts-historien gir oss navn og data om våre forfedre, setter lokalhistorien den enkelte inn i en sammenheng.

Av Svein Skahjem

Merkelig nok er det fremdeles mange slektsforskere som ikke ofrer tid på å lese om det miljøet som var rundt personene. For å kunne se sine forfedre i det rette lys, trenger vi alle de opplysningene lokalhistorien kan gi. Av den grunn er det nødvendig å lese bindet om bygdas historie, så vel som gårdshistorien.

Det er selvsagt av stor interesse å vite at en har slekt i Rakkestad i begynnelsen av 1700-tallet. Når vi dessuten får kjennskap til at Karl XII's soldater herjet i bygda i 1717, kan vi lettere forstå at bonden på Gapestad måtte pantsette en del av gården det selvsamme år.

Lokalhistorien vil kunne gi en slektsforsker opplysninger om uår, og epidemier som har gått over bygda. Vi kan da lettere forstå hvorfor nesten hele familier døde ut i årene 1741 og 1742.

Det er faktisk først når man sitter inne med en del kunnskaper om livet i gamle dager at man blir en god slektsforsker. Man trenger nemlig å ha kjennskap til mange forhold som virket inn på menneskene. Hva med

skatter, mål og vekt, eiendomsforhold, militærtjeneste o.l.?

Uten at slektsforskeren nesten er klar over det, erverver han etterhvert stadig bedre lokalhistoriske kunnskaper. Det er en naturlig utvikling hos en slektsforsker å bli interessert i den videre rammen som lokalhistorien gir. Men dessverre skjer ikke alltid det motsatte, dvs. at lokalhistorisk interesserte begynner å forske i sin slekt.

Er man først blitt interessert i lokalhistorie, skulle egentlig ikke spranget være langt til å søke opplysninger om eget opphav. Fredriksten festning får økt betydning når man oppdager at en av ens forfedre var vervet (gevorben) soldat der i 1801

og bodde i barakke 11. Eller hva skal man si om bondesønnen fra Aurland i Sogn som kom til å bli leiesoldat i krigen mot Peter den store og bl.a. var med i slaget i Holstein i 1762!

For at lokalhistorikeren helt skal kunne leve seg inn i fortidens vansker, er det en stor hjelp å ha opplysninger om egen slekt som han kan knytte begivenheter og forhold til. Fredrikstad og Omegns Historielag har i det siste året utvidet sin virksomhet til også å omfatte slektshistorie. Motivene er den nære forbindelsen mellom disse to grenene av historien.

Vilhelm Moberg har sett denne sammenhengen svært klart. Mange av hans romaner og noveller er bygget over stoff fra hans egen slekt. I boken "Beretninger fra mitt liv" forteller han om "Farfars far" som var soldaten Nils Thor og bodde på et soldattorp. Moberg oppdaget at vir-

"....når man oppdager at en av ens forfedre var vervet (gevorben) soldat der i 1801 og bodde i barakke 11."

keligheten for disse menneskene var både spennende og hard, og med sin dikteriske evne skapte han stor kunst.

Mot 1700-tallet

Sist fant vi vielsen mellom Hans Erichsen Brekke og Ragnhild Johannedtr. Glomsrud i Eidsberg 1807. Folketellingen for 1801 er nå den nærmeste kilden å bruke. På Borgarsyssel museum har de denne folketellingen både i kopi og på film.

Vi leter først i Ous anneks til Rakkestad etter Hans Erichsen. Under gården Krosby i Ous finner vi ham, og vi leser følgende: 1. Familie. Arne Arnesen 68 år, bonde. Helle Arnesdtr. 69 år, hans kone. Hans Erichsen 17 år tjenestedreng. Thore Halvorsdtr. 18 år, tjener.

Det er tydelig at Hans ikke er sønn av gården, men vi skriver opp alle navnene da det kan være slektninger. Antagelig er han fra en husmannsplass, for reglene var slik at barna fikk ikke bli boende hjemme på plassen etter at de var blitt voksne, dvs. konfirmasjonsalderen.

Folketellingen for Eidsberg 1801 viser under gården Glomsrud Østre: 3. Familie. Johannes Sørensen, husbonde 60 år, enkemann etter første ekteskap av gården. Ragnhild Johannedtr. hans datter, 19 år og ugift.

Etter disse opplysningene skulle det nå være mulig å komme over på 1700-tallet, men vi bør huske at det fremdeles er utallige kilder fra 1800-tallet vi kan bruke for å finne flere opplysninger. Egentlig blir man vel nesten ikke ferdig med å granske alle de kildene som finnes, men for lettets skyld velger man ut noen.

Hans Erichsen var ifølge folketellingen 17 år i 1801. Dette gir oss et holdepunkt for å finne fødselsåret, men vi bør være klar over at aldersoppgavene kan være uklare. Vi bør lete noen år på hver side av det "matematiske" året. Er oppgaven riktig, skulle han være født i 1784 og vi begynner derfor å lete i 1780. I 1782 finner vi så dåpen i Rakkestad kirke-

bok, og Hans ble døpt 20. april og foreldre var Erich Joensen Gabestad og Gjertrud Hansdt. I de påfølgende år finner vi ingen Hans Erichsen, så i første omgang går vi ut fra at dette stemmer, men vi må finne andre opplysninger, da han godt kunne vært innflytter.

Konfirmasjonen er vanligvis en god pekepinn, og vi undersøker listene over de konfirmerede. Først i 1802 blir han konfirmert og da i en alder av 20 år! Presten har skrevet ved siden av at Hans var både dårlig og forsømt. Det skulle vært av interesse å kunne sett hvordan hans konfirmasjon hadde artet seg.

Hva kunne det komme av at han ventet så lenge? Var det evnene det skortet på, eller var foreldrene døde og hans pleieforeldre nektet ham tid til nødvendig lesning? En personlig tragedie lå nok bak denne opplysningen.

Når vi arbeider slik med å samle stoff om slekten, vil det nok være mange tragedier som åpenbares for oss, men dessverre er det ikke alltid mulig å trenge gjennom historiens slør.

Vi har nå funnet dåp, konfirmasjon og vielsen til Hans Erichsen, og da er det bare livets utgang igjen. Levealderen var gjennomsnittlig 39 år ved århundreskiftet 17-1800-tallet. Dette kom først og fremst av den store barnedødeligheten, men også av at mange sykdommer truet de som hadde blitt litt eldre. Vi begynner derfor å lete under begravede fra 1820. Kirkebok nr. 7 for Rakkestad viser på side 231 at 13. november 1829 avgikk Hans Erichsen N. Østbye ved døden i en alder av 48 år. En meget viktig kilde for slektsforskere er skifteprotokollene. Etter Hans Erichsen ble det holdt skifte, og jeg skal i neste artikkel komme inn på dette skiftet, og skifter i sin alminnelighet.

Konsangvinitets-tavler

For en tid tilbake skrev jeg en konsangvinitetstavle, en bok jeg kalte "MIN SLEKT". Boken er på 268 sider og inneholder alle mine slektninger som stammer fra mine oldeforeldre. Det er et stort arbeid, men det er utrolig spennende.

Det meste av arbeidet består i å hente inn opplysninger. Mange brev må skrives, telefoner tas, men det er utrolig mange hyggelige brev en får. En kan komme ut for noen som ikke er så blide, men det hører til unntakene.

Da jeg hentet inn opplysninger om mine forfedre, tenkte jeg at det ville være hyggelig å se hvor mange en var i slekt med og som var i live. Min bror mente også at det ville være greit å kjenne nålevende slekt. Tankene bar jeg med meg og da jeg fikk se Sverre M. Halbos bok: "Mine Slektinger" Konsangvinitetstavle, fant jeg tiden inne til å forsøke. Jeg snakket med Halbo om å få kjøpe en bok, men han hadde ikke flere igjen.

Skal man begynne på et lignende arbeid, er det nyttig å ha noe å se etter. Jeg har heller ikke så mange bøker igjen, 34 stk. Av dem kan jeg selge 25, resten må jeg beholde om det er noen av mine slektinger som ennå ønsker en bok. Prisen jeg tok var kr. 260,-. Den har jeg tenkt å beholde. I tillegg kommer emballasje, porto og oppkravsgebyr. Om noen er interessert kan de kontakte meg enten skriftlig eller over telefon 04 83 28 50.

Skal man gå i gang med et slikt arbeid bør man ha en datamaskin og et tekstprogram. En vanlig skrive-maskin går også, men da må en regne adskillig mer tid. Nå spiller ikke alltid tiden den store rolle. Dette er jo en hobby.

Arvid Selle, Snikveien 101
5510 VORMEDAL

Som skrift i sand....

Det er ganske nifst å tenke på at mange års nedlagt arbeid i ens egen slektsforskning kan forsvinne like effektivt som et bølgeslag som vasker en sandstrand. For det er akkurat slik det er. Dersom du hadde skrevet alle dine notater med en kjepp i sanden en soldag på stranda, ville du være i samme situasjon som om du hadde lagret alle dine data på én harddisk, og bare der.

Av Bjørn Nilsen

Når man vet hvilken tragedie det er å miste fruktene av sitt arbeid så raskt, er det merkelig at en typisk PC-bruker ser ut til å måtte oppleve et data-havari på kroppen før tanken om å vedlikeholde en sikkerhetskopi blir påtrengende.

Noen vil kanskje undre seg over at data i en datamaskin ikke skulle være trygge der de ligger på en hermetisk lukket, støvtett og skjermet bakelitt-plate. Og faktisk er det god grunn til å være imponert over den driftsstabilitet, kapasitet og hurtighet som en harddisk har. Det hjelper bare så lite den dagen det brått tar slutt. Hvilken dag dette er, er det

ingen som vet. Det kan skje imorgen, eller om femten år.

Hva kan skje med mine data?

Det er flere forhold som kan forårsake at du mister data i PC'en din. Det går kanskje an å dele disse i tre; maskinmessige, miljømessige og betjeningsmessige forhold.

En maskin er en maskin. Ingen har klart å lage en "evighetsmaskin". Det betyr at alle maskiner stopper før eller senere, men det vil antakelig skje uventet. I PC'en er det uten tvil harddisken som er den mest følsomme komponenten. Det er denne som er i kontinuerlig bevegelse. Den arbeider med et lese/skrive-hode som "svever" over diskoverflaten i en avstand som ligger snublende nær det vi ville oppfatte som "skrubbing".

Enhver rystelse i maskinen vil nødvendigvis forplante seg gjennom harddisken, og dermed risikerer vi at lesehodet faktisk skrubber overflaten, og vi har disk-krasj. Det vil med andre ord si at å løfte (for så å sette ned igjen) en maskin som er i drift vil være en hasardiøs aktivitet. På alle moderne harddisker vil lesehodet automatisk parkere på et område av disken som er "ufarlig" når maskinen slås av. Dermed utgjør flytting og andre rystelser ikke den samme trussel mot dataene lenger. På eldre diskere må man starte et program i maskinen (heter ofte "park", "hdpark" e.l.) før man slår av maskinen.

Jeg har hatt god anledning til å lage min egen "statistikk" over problemet med flytting av maskiner fra arbeidet mitt. I en del år brukte vi mange PC'er, hvorav en bestemt del stadig ble flyttet rundt mellom forskjellige saksbehandlere. Uten unntak var det nettopp de som ble flyttet mye som først fikk diskhavari. Og det skjedde etter bare et par år. Mas

kinene som ikke ble flyttet rundt, var så å si problemfrie.

Sjøløst kan harddisken stoppe av andre grunner enn rystelser også. Motoren kan dø av alderdom, komponenter kan svikte i elektronikken osv. Dette skjer sikkert også, men langt sjeldnere.

Med miljøtrusler tenker jeg først og fremst på varme, men kanskje aller mest på hurtige og store temperaturrendringer. Det er viktig at maskinen får arbeide ved sin "idealetemperatur", noe den alltid vil klare dersom kjøleviften arbeider som den skal, og temperaturen rundt maskinen ikke er ekstrem i den ene eller andre retning.

Selve lagringsmediet (enten det er harddisk eller diskett) er basert på magnetisk lagring, på samme måte som lydkassetter. Det betyr altså at dersom disk(ett)en blir utsatt for et sterkt og varierende magnetfelt, vil data som er lagret kunne bli ødelagt.

Hvor kan dette skje? Det kan f.eks. skje dersom man legger disketter oppå skjermen. PC-skjermen er jo en "TV", og bildet tegnes ved at en kraftig elektromagnet styrer den strålen som treffer belegget foran på skjermen.

Jeg tror ikke det skjer i en vanlig sikkerhetskontroll på en flyplass (men spør for sikkerhets skyld!). Jeg har derimot opplevd at det har skjedd med disketter som har vært sendt fra Japan til Norge. Problemet ble løst ved å legge diskettene mellom to "MB-plater" (Magnetic Barrier).

Fingertrøbbel!

Den kanskje aller største trusselen mot våre data er faktisk oss selv. Det er nok ikke så rent få som har kjent den isende følelsen nedover ryggen idet fingeren litt ubetenksomt trykker på en "y" etter spørsmål som f.eks. "All data will be destroyed, OK?".

I motsetning til de to andre årsaksforholdene er det antakelig lite eller ingenting man kan gjøre for å sikre seg mot ødeleggelse som er forårsaket av en selv. Bortsett fra ett tiltak: sikkerhetskopiering !

Når uhellet er ute, er det en utrolig befriende følelse å kunne laste inn en (fersk!) backup og fortsette arbeidet med minimalt tap av data. Hvor mye en mister er helt og holdent avhengig av hvor ofte en tar backup.

En vane har jeg lagt meg til. Hver gang jeg skal utføre en formformanipulering av data som jeg enten ikke har gjort tidligere eller er usikker på resultatet av, starter jeg alltid arbeidet med å ta en backup. Har man plass på disken, er det ofte tilstrekkelig å kopiere de aktuelle data (evnt. hele katalogområdet) til et temporært område på disken. Dette går meget raskt, og kopien kan jo slettes straks man har verifisert at de endringene man har gjort er feilfrie.

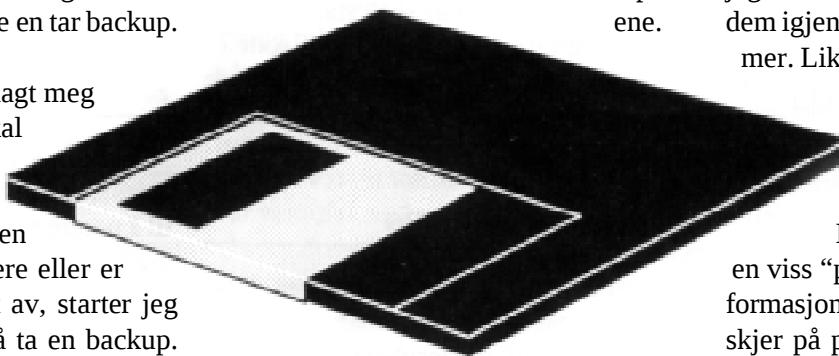
I tillegg til slik "ad hoc" backup i spesielle situasjoner, er det helt nødvendig med en mer strategisk, rullerende sikkerhetskopiering. Det er denne som skal sikre en mot alt det stygge som kan skje, hva enn årsaken måtte være!

I virkeligheten er det som regel ikke noen stor del av alle data på en harddisk som det trengs å ta backup av. Det er jo først og fremst selve programkoden for de forskjellige applikasjonene som tar plass, og denne har vi jo (alltid?) på disketter som vi foretok installasjon fra. De mer variable data, "vårt åndsverk", utgjør tross alt vårt slit en ganske liten del.

Det er mulig å kjøpe spesielle programmer som foretar sikkerhetskopiering. Men det er ikke nødvendig å ha et slikt for å administrere en fornuftig rutine. Vær forøvrig oppmerksom på at operativsystemet

(DOS) har en backup/restore-funksjon også.

For min egen del forsøker jeg med jevne (og hyppige?) mellomrom å kopiere alle filer som inneholder data jeg selv har laget. Det kan være f.eks. tekstfiler (brev, artikler etc), regneark-filer, og ikke minst slektsdata. Jeg trenger ikke mer enn 2-3 disketter for å holde orden på disse sikkerhetskopiene.

Vil man være litt mer avansert, kan man operere med flere generasjoner av kopier. På denne måten vil man ha backup av forskjellige stadier i sitt arbeid, og kan gå tilbake til et tidligere stadium dersom man oppdager at man har gjort en feil over en viss tid.

Langtidslagring

Skal man være 99,9% sikker på å bevare sine data for ettertida, er det ytterligere noen tiltak som må treffes. Ett av dem er sikring mot brann. Det er ikke nødvendig å gå til anskaffelse av kostbare brannsikre datakap for å sikre seg mot ødeleggelse ved brann. Langt rimeligere er det å oppbevare en ekstra sikkerhetskopie av sine data i et annet hus, f.eks. hos en venn eller slektning. Sannsynligheten for at en brann skal ødelegge begge disse stedene samtidig er såvidt liten at den kan neglisjeres. Det er såvidt ikke nødvendig å bytte ut de langtids-lagrede dataene så ofte som den rullerende delen. Etter skjønn, når f.eks. store endringer er gjort bør man vurdere en slik utskifting.

Hvor lenge holder så data seg på en diskett som ligger lagret? Dette er

det ingen som kan svare på idag. Det skjer helt sikkert en viss aldringsprosess med en diskett. Kanskje blir den sprø og brekker når den startes opp etter mange år? Den magnetiske informasjonen vil ganske sikkert svekkes litt over tid. Vi vet ikke mye om de kvantitative endringene.

Sjøl har jeg disketter som ikke har vært brukt på mange (6-8) år. Når jeg etter så lang tid forsøker å lese dem igjen, har dette gått uten problemer. Likevel vil det antakelig være fornuftig å bytte ut langtidslagrede disketter år om annet.

Et annet forhold som tilsier en viss "pleie" av langtidslagret informasjon, er den raske utvikling som skjer på programsiden. Det er ikke utenkelig at man kan oppleve etter mange år, når de gamle disketter med støv på taes fram, så er lagringsformatet blitt foreldet. Dette kan sjølsagt kompenseres ved å lagre programmet som de er lagret med sammen med dataene.

Del data med andre!

Helt til slutt vil jeg gjerne komme med et råd, som også vil sikre dine data for ettertida: Del dem med andre! Da vil du "helt gratis" oppnå at mange andre mennesker tar aktivt del i den viktige oppgaven det er å sikre opplysninger som det har kostet mye arbeid å hente fram.

DIS-Norge har nettopp startet foreningens bibliotek. (Mer om dette annet sted i bladet.) I denne forbindelse har styret syslet med tanken på å la dette biblioteket også omfatte materiale på EDB-form. Man vil komme tilbake til dette på et senere tidspunkt, men det kan allerede nå slås fast at formålet med et bibliotek også er å ta vare på informasjon, og det er i den sammenheng ingen prinsipiell forskjell om informasjonen er lagret på papir eller et datamaskinmedium.

Slechtsgransking på Filippinene

Noen erfaringer fra forskerarbeid i utlandet

Av Arnfinn Ljøkjell

Har blitt noen erfaringer rikere siden sist når det gjelder slektsforskning m.v. i utlandet.

Erfaringene kan grovt sett deles i tre kategorier:

1. Kulturelle forskjeller.
2. Manglende kunnskap om lokal historie.
3. Manglende kunnskap om lokal geografi.

Kulturelle forskjeller

Forskjellen i kultur og leveregler øker ofte med avstanden fra hjemlandet. Mange små ting som en kanskje ser på som uvesentlige kan utgjøre forskjellen mellom fiasko og suksess. Var en tur i Oslo i fjor sommer og hadde litt tid til overs og stakk innom hos Tanum på Karl Johan. Der kom jeg over en bok som het CULTURE SHOCK! PHILIPPINES. Begynte å lese den her hjemme, men fullførte først lesningen etter at jeg var kommet vel nedover til Filippinene. Boka tar for seg de forskjeller og merkverdigheter som er i filippinsk kultur og væremåte. Boka er utgitt på KUPERARD forlag i London, 3. utgave 1992, og har ISBN nr. 1-85733-017-x.

Hva som er av større interesse er at den inngår i en serie av tilsvarende bøker. Ifølge opplysninger innledningsvis i boka finnes det tilsvarende bøker for følgende land: Australia, Canada, England, Frankrike, Indonesia, Israel, Kina, Malaysia, Pakistan, Thailand og USA. Det er planlagt utgivelser for: Borneo, Bur-

ma, India, Italia, Japan, Korea, Nepal, Singapore, Spania og Sri Lanka. Om man skal starte slektsforskning i et av landene som er nevnt ovenfor kunne det kanskje være en god idé å ta en kikk i boka for det aktuelle landet.

Lokal historie

Lokal historie er viktig bakgrunnsstoff. I vårt skoleverk er ikke historien til de mer eller mindre fjernliggende land i verden behandlet så grundig som det blir gjort på det lokale plan. Om det forefinnes lokal historie utgitt på et språk som en behersker vil dette være en god investering. Det vil også falle vesentligere billigere å kjøpe boka i utgivelseslandet.

Lokal geografi

Lokal geografikunnskap er også viktig for å kunne lokalisere de forskjellige stedsnavn som uvilkaarlig vil dukke opp. Til hjelp her vil en geografibok, et lokalt atlas, eller et detaljert kart være til stor nytte. Dette materialet vil også komme umiddelbart til nytte hvis en skal reise litt omkring under oppholdet.

Jeg har i ettertid innsett at mitt slektsforskningsframstøt i Filippinene var en smule feiladressert. Arkivvesnet der er bygd opp på en helt annen måte enn det vi er vant med herfra. Bygningsutførelse, arkivoppbygging og naturens luner gjør at filippinske arkiver er mer utsatt for å bli ødelagt ved uvær, jordskjelv og vulkanutbrudd. På grunn av den desentraliserte arkiveringen vil allikevel skadene normalt kun omfatte det

enkelte lokale arkivet. Arkivinstans er den enkelte lokale kirke. Kontakten vil således måtte gå gjennom prestekontoret, eller prestens assistent.

De brevene jeg hadde sendt nedover på forhånd, adressert til instanser som tilsvare det lokale sorensskriverkontor, var bare blitt videre-sendt til min frues slektninger. Dette var kanskje forståelig ut fra det faktum at de ikke var rette instans for de opplysningene jeg var på jakt etter.

Hva jeg fant ut

Jeg fikk kontaktet flere av min frues slektninger og fikk flere av dem til å notere ned de opplysninger som jeg var på jakt etter om sine respektive nærmeste. På den måten fikk jeg utvidet det materialet jeg hadde omkring den nålevende generasjon og delvis også deres foreldregenerasjon. Samtidig var det også en dobbelt kontroll på de opplysningene jeg alt hadde.

Fikk bare anledning til å besøke en av de aktuelle kirkene for slektsgransking under besøket mitt. Den andre kirken lå litt for langt borte i forhold til der jeg oppholdt meg og det var vanskeligere å finne kontaktpersoner på det stedet. Den ene kirken jeg besøkte var Cathedral of the Lord's Transfiguration i Palo på Leyte. Dette er en av de eldste kirkene i denne delen av landet, påbegynt i 1596. Min frue er døpt og konfirmert i denne kirken og min svigerfar ble gravlagt derfra.

Jeg ankom prestekontoret omkring kl. 1230 på dagen sammen med en av mine svogre. Antok at det var lunsjpause på prestekontoret fra kl 12 til 13. Det viste seg at den var fra 12 til 14. Ventetiden benyttet vi til å kontakte en annen slektning som bodde i nærheten. Vedkommende kjente en pensjonert sekretær ved prestekontoret. Sammen med disse dro vi påny til prestekontoret ved den tiden de skulle åpne igjen etter lunsj.

En liten forklaring på denne "omveien" om den pensjonerte sekretæren ved prestekontoret kan kanskje være på sin plass. I filippinsk væremåte, konfliktløsning og religion er bruk av mellommenn vanlig. En filippiner kvier seg for å komme med direkte kritikk. Kritikken blir derfor formidlet gjennom en tredje person. I religionen spiller de mange helgener i den katolske tro denne rollen som mellomledd mellom den troende og dennes Gud. Det å kjenne en som kjenner den du skal kontakte er en viktig brikke for å nå fram med det du har tenkt å utrette. Det aller beste er om vedkommende også er en slektning, samme hvor fjern.

Da prestekontoret omsider åpnet etter lunsj fikk vi framført vårt ærend for assistenten på kontoret. Min svoger hadde forberedt en liste med navn som vi manglet fødsels- og dødsdatoer i forbindelse med. Vi fikk overlevert denne og fikk samtidig et lite innblikk i hvordan arkivene var der.

Prestekontoret lå på bakkenivå i en murt bygning i to etasjer. Det varme klimaet, temperaturer på fra 25 C til 32 C var det vi opplevde, gjorde av vinduer i vår forstand ikke eksisterte. Den benyttede vinduskonstruksjonen i dette tilfelle var derfor en form for gitterløsning som hindret uvedkommende mennesker og større dyr i å komme inn, men ikke insekter, mindre dyr og regndrev.

Arkivene lå delvis stablet bunkevis i dette rommet og var for delers vedkommende låst inne i treskap med sprinkeldører med mer finmasket sprinkler i forhold til vinduene. Assistenten kunne opplyse at de lokale arkivene som de hadde var intakte tilbake til omkring 1800. Det som eksisterte av tidligere arkivmateriale var makulert for lenge siden. Arkivmateriale fra førspansk tid (før 1520) ble i meget stor utstrekning ødelagt i forbindelse med kristningen av landet da dette ble sett på som den ondes verk. Det eksisterende arkivmateri-

alet var for perioden 1800 til 1898 ført i journaler handling for handling i referats form.

Ut fra det eksemplet jeg ble forevist, fra omkring 1868, var håndskriften klar og lett leselig for den som forsto spansk. Dette århundredes kirkebøker er oppbygd som vi kjenner dem hjemmefra, med egne bøker for døpte, konfirmerte, gifte og døde. Disse inneholder alle de kjente rubrikkene som vi kjenner fra våre kirkebøker, men med rubrikkttekster på filippinsk. Den eneste lille forskjellen var vel at rubrikken for faddere var litt større der idet det ofte var vanlig med flere faddere enn det vi er vant med. Faddere brukes også i forbindelse med bryllup. (Selv hadde vi ti faddere da vi giftet oss der nede i 1985.)

Så langt det kom fram var det ingen båndlegging på de innførte opplysninger i kirkebøkene. Opplysninger om nylige innførte hendelser kunne derfor noenlunde fritt hentes ut av de aktuelle bøkene. Så selv de siste føringene i en av bøkene mens jeg var der.

Fikk ingen opplysninger om de personene som vi hadde på lista vår i forbindelse med selve besøket. Før vi reiste fikk jeg vite at presteassistenten hadde gått gjennom det relevante materialet, men at det var en bok som var utlånt, eller på annen måte ikke var til stede, som han var avhengig av å se i. Noe resultat av undersøkelsen ble det derfor ikke mens jeg var der nede.

Flere filippinere har spansklydende etternavn. Fant selv igjen min frues pikenavn på en portugisisk rød-vinsflaske her i landet. Dette har sin forklaring i et navnetildelingsvedtak gjort av de spanske kolonimaktene i 1849. Bedre oversikt over befolkningen for skatteinnkreving og militærutskrivning var grunnen til dette. Før den tid var ikke etternavn vanlig eller de hadde svært liten variasjon. På denne måten ble det vanskelig

entydig å identifisere den enkelte person.

En annen side ved slike slektsundersøkellesarbeide er at det ofte vil bli framsatt anmodning, antydninger eller krav om godtgjørelse for det arbeid som utføres eller de tjenester som blir gitt. Bosatt i Norge byr det på endel praktiske problemer å få overført disse ofte små summene til den i utlandet som har bistått med arbeid eller tjenester. Bankenes gebyrer gjør også at overføring av slike småbeløp blir en heller dyr affære. Min bank har for tiden et minste gebyr på utstedelse av valutasjekker på kr. 100 uansett beløpets størrelse. Dette gjør at en kan gjøre lurt i å ordne seg med en pålitelig "kasserrer", i form av en slektning, som kan forestå overføring og utbetaling til de som fremmer slike krav. En bankkonto med et rimelig beløp innsatt kan også være en idé.

Med hilsen
Arnfinn Ljøkjell

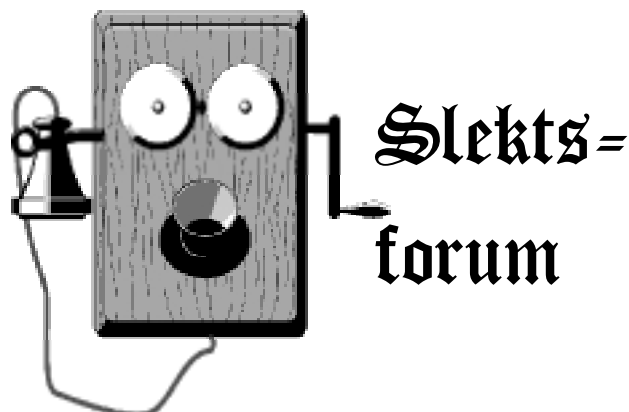
"Hele verden" via Internet

Visste du at det finnes et verdensomspennende nettverk som "knytter sammen" tusener av datamaskiner? Visste du at man gjennom dette nettverket kan utveksle meldinger om alle mulige slags temaer, inkludert genealogi?

Den norske "grenen" for genealogi heter "no.slekt". Fullt kvalifisert adresse (som kan benyttes hvor som helst i verden) er "no.slekt@news.uninet.no." Punktumene er en viktig del av adressen.

Meldinger fra no.slekt blir også utvekslet til/fra SLEKT-konferansen på Slektsforum BBS, tlf. 03 990 991.

BBS-nytt

Aktiviteten på Slektsforum BBS er fortsatt meget god, og stadig flere nye brukere finner veien hit. I november ifjor hadde brukerne store problemer ved at de stadig mistet bærebølgen fra modemt på BBS'en. Det viste seg å være en feil i telesambandet, som ble rettet etter en tid. Det har ikke vært problemer med sambandet siden, og filoverføringer går nå med opptil 12-1500 cps.

Ny dør for henting av post

De aller fleste brukerne har vært vant med å bruke MegaMail-døren når de skulle hente post fra de forskjellige konferansene. Det har vist seg at denne døren ikke har vært pålitelig når det gjelder driftsstabiliteten på BBS'en, og vi har derfor fra 1. februar gått over til å bruke en annen programvare for utveksling av meldinger til og fra konferansene.

Den nye døren heter CamMail. Den finnes som dør nr. 1 i menyen for dører (heter "MAIL" i menyen), og åpnes ved å skrive OPEN 1 i hovedmenyen.

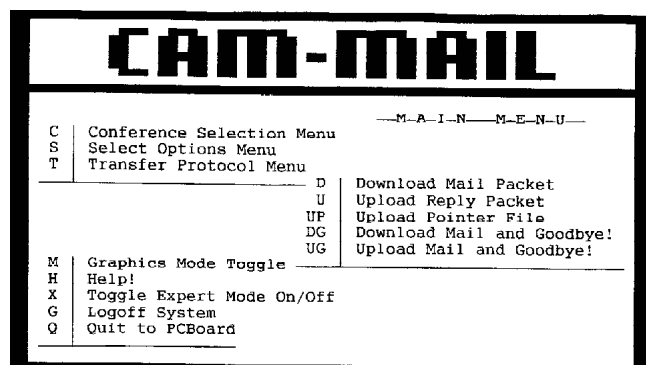
I denne døren er det ikke nødvendig å laste opp noen fil før du henter ned nye meldinger dersom du ikke har egne meldinger du ønsker å legge igjen. (I MegaMail måtte filen SLEKT.UL lastes opp først uansett.) En annen fordel er at man også (dersom man ønsker det) vil få lastet ned nye bulletiner og beskrivelser av nye filer som er kommet til siden sist man var inne.

Filen man får tilbake fra BBS'en heter ikke lenger SLEKT.UL, men SLEKT.QWK. Dersom du bruker f.eks. MegaRead som lese-program, vil det ikke by på noen problemer at du heretter bruker *.QWK-filer.

Viktigste forskjell for brukerne er at man må sette opp hvilke konferanser etc. man vil ha lastet ned i selve Mail-døren, og altså ikke lokalt i sitt leseprogram. Dette gjør man en gang for alle, og behøver kun gå inn i disse menyene dersom man ønsker å endre noe.

Hvordan sette opp CamMail?

Etter at du har skrevet OPEN 1 i hovedmenyen for Slektsforum, kommer du til hovedmenyen for Cam-Mail. Den ser ut slik:

Oversikt over andre BBS'er som kjører

Slekt-konferansen:

OSLO: Thunderball Cave, Tlf: 22 29 94 41 / 22 29 94 42

BERGEN: Unibase TBK-Bergen, Tlf: 05 94 82 98 / 05 94 83 38

TRONDHEIM: PC's Nest, Tlf: 07 88 13 70

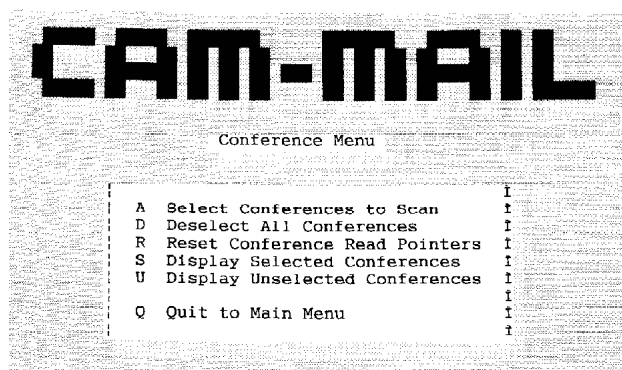
LYNGDAL: Southboard BBS, Tlf: 04 34 38 80 (fire linjer)

SANDEFJORD: Dasan Databank, Tlf: 03 45 95 30 / 03 45 83 77 / 03 45 86 62

BODØ: Midnight Sun BBS, Tlf: 081 84545 / 081 84645

DANMARK: Danish Key Board BBS, Tlf: +45 33 25 50 80

Gå først til "Conference Selection Menu" (menyvalg "C"). Den menyen du da får, ser slik ut:

Fra denne menyen velges "A", og du får opp en liste over konferanser som kan velges:

0 Main Board 1 DIS 2 SLEKT 3 KABELSAT 5 ETTERLYS
6 TEKNISK

Velg med konferanse nummer(e) (Q=Quit)? 2

[A] All Mail, (Y) Mail To YOU, (B) Mail To YOU & ALL?

SLEKT Konferanse Scan Preference? A

SLEKT konferanse

(5809 - 6841) [aktiv 1000] Siste leste melding (Enter)=6841?

Velg med konferanse nummer(e) (Q=Quit)? q

De tre konferansene som er åpne for alle er (0)Main Board, (2)Slekt og (5)Etterlys. Du velger disse i tur og orden ved å svare med numrene for konferansene. På spørsmålet om "Scan Preference" bør du alltid svare med "A", for å være sikker på å få med alle meldinger i konferansen.

På spørsmålet om "sist leste melding" kan du bare svare med Enter-tasten. Gå ut av menyen ved å velge "q" for quit.

Når dette er gjort, og du er tilbake i hovedmenyen for Cam-Mail, kan du velge "D" for Download Mail Packet. Cam-Mail vil gjøre klar en fil (SLEKT.QWK), og spørre om du vil laste den ned. Svarer du ja, (og bruker Zmodem), vil filen automatisk bli lastet ned til din PC.

For å laste opp meldinger (somer MegaRead e.l. har lagret i SLEKT.REP, velger du "U" for Upload Reply Packet, og starter din opplasting fra PC'en.

Siden du vanligvis kun vil komme til å benytte de to kommandoene "D" og "U", kan du like godt slå av hele menyen i Cam-Mail ved å velge "X" (for expert!!) i menyen.

Lykke til med den nye post-døra!

Til deg som enda ikke har tatt det skritt å skaffe seg et modem slik at du kan ringe til en BBS, kan vi fortelle litt om hva som foregår i SLEKT-konferansen og på Slechtsforum forøvrig:

Svært mange meldinger for tida dreier seg om utveksling av opplysninger i forskerarbeidet. Det er påfallende hvor mange som faktisk bidrar på en slik måte at mange blir hjulpet videre framover. Det er også en egen "avdeling" for rene etterlysninger på Slechtsforum BBS.

Ellers er det stor aktivitet når det gjelder bruk av programmer for slechtsforskere. Man hjelper hverandre med små og store problemer, og diskuterer forbedringer av programmer osv. osv.

DISBYT: Et kjempetilbud for å finne felles forskerområder (og kanskje felles aner?)

Veldig ofte sitter det mange andre rundt om i landet og leter etter de samme slektene, eller kanskje de kjenner til disse, men leter etter personer som er i din slekt!

DISBYT er en database som er bygget opp fra slechtsforskernes innsendte materiale. Data fra slechtsprogrammene er ekstrahert på en slik måte at "anonymisering" blir ivarettatt. Det er kun familienavn, stedsnavn og årstall som blir brukt ved samkjøring mot andres data.

Idag inneholder databasen mer enn 55.000 poster, som representerer det mangedobbelte av registrerte aner hos de deltagende forskerne.

Du kan søke i denne basen ved å ringe opp Slechtsforum BBS, tlf. 03 990 991. Finner du tilslag som kan være av interesse, vil du kunne få oppgitt hvem som har forsket på de områdene som er interessante for deg. Kanskje kan dere sammen gjøre et gjennombrudd som vil være til glede og nytte for begge?

Ved siden av kirkebøker og folketellinger, er skifteprotokoller blant de mest benyttede kilder ved slektsundersøkelser. Man kommer ikke utenom skiftene, da de hører til de mest innholdsrike arkivene vi har.

Skiftene: En verdifull kilde

Av Svein Skahjem

I kirkebøkene står ofte den enkelte person temmelig isolert, og det er vanskelig å se en slektssammenheng. Skiftene gir oss derimot opplysninger om den samlede familie under ett. Alderen på de umyndige barna er gjerne oppgitt, dessuten bostedet til de av barna som er flyttet ut. Skiftene gir oss et meget verdifullt bidrag til belysning av våre forfedres daglige liv og virke. Vi kan rekonstruere miljøet så hjemmet blir så levende at vi nesten kan se menneskene rusle omkring i stuen mellom de gjenstandene de eide og var glad i. Inventaret kan fortelle oss om familiens interesser og f.eks. om hva familiefaren hadde som binæring. Oversikter over boets økonomiske stilling gir oss et innblikk i hvor mye som egentlig lå på kistebunnen, eller om det var bare "armoda".

Så lenge den private eiendomsrett har eksistert, har dødsfall vært anledning til at den avdøde etterladenskaper har skiftet eier, dvs. at det er blitt skiftet. Dette har funnet sted enten den avdøde etterlot seg en herregård, eller det kun var det han gikk og sto i.

De gamle norske lovene hadde detaljerte regler om hvordan arv skulle skiftes, selv om arveskiftet egentlig var en privat sak mellom arvingene.

Arvingene, og om noen var umyndige, eventuelt vergene, møttes og byttet arv seg imellom i nærvær av vitner. Ved deling av odels-

gods var det praktisk å sette opp et skriftlig vitnemål om hva som hadde foregått. Et slikt brev ble da satt opp av de som hadde vært vitner eller hadde skiftet mellom arvingene.

Etterhvert ble det naturlig at sorenskriveren satte opp brev om arveskifte. På samme måte som han ble første mann i retten og forskjøv lagretten, ble det også han som kom til å lede skifteforretningene. Det var egentlig av hensyn til de umyndige arvingene at det offentlige kom sterkere inn. På midten av 1600-tallet ble sorenskriverne anerkjent som skifteforvaltere.

I 1657 ble det bestemt at tingskriverne skulle anskaffe en egen bok hvor alle skiftene skulle innskrives. I disse første skifteprotokollene er gjerne hele skiftetrevet ført inn. Skiftetbrevene følger alltid et fast mønster som det lønner seg å kjenne. Dermed letter man lesningen av brevene. Alt som ble skrevet på skiftet, ble ført på løse blad for siden å bli innført i protokollen. Fra midten av 1800-tallet ble det vanlig at sorenskriveren hadde flere rekker med skifteprotokoller. 1. Registeringsprotokoll. 2. Skifteforhandlingsprotokoll. 3. Skifteutlodningsprotokoll. Etterhvert kom det til å bli lensmennene som sto for oppteignelsene og registrering av boene.

I 1667 ble det påbudt å melde skiftet når det var umyndige barn etter den avdøde, eller når noen av arvingene var bortreiste. I 1792 kom det en lov om arveavgift, og dermed

måtte alle skiftene meldes. For å hindre forsømmelser, ble prestene i 1810 forbudt å kaste jord over avdøde før det forelå melding. Disse dødsfallsmeldingene er samlet i pakker, men også i egne dødsfallsprotokoller.

Registrering av boet skulle skje 30 dager etter dødsfallet, og enkenmann/kvinne fikk ikke gifte seg før skifte var holdt. Ville den gjenlevende sitte i uskiftet bo, måtte dette søkes om. Et unntak var gjort for husmenn og innerster som i 1799 fikk anledning til å sitte i uskiftet bo inntil de inngikk nytt ekteskap. Kort etter ble denne retten utvidet til å gjelde strandsittere, sjøfolk, fiskere og håndverker. Kvinnene fikk samme rett i 1851.

Ved skifte etter ektemann/kone fikk den gjenlevende sin halvpart. Andre halvdelen gikk til livsarvinger eller nærmeste slekt. Helt til 1854 arvet en bror det dobbelte av en søster.

Vergene er viktige personer for slektsforskeren. De ble plukket ut fra de nære slektningene, men de måtte være "vederheftige" ellers måtte man ta verger utenfor slekten.

Vær
oppmerksom på
at du som
medlem kan få
rykke inn
"rubrikk-
annonser"
gratis i
Slekt og Data!

(Eneste betingelse er at innholdet er relatert til databehandling i slektsforskning, og at det er av ikke-kommersiell art.)

De eldste skifteprotokollene er fra 1660-tallet. De inneholder ofte et navneregister ordnet etter fornavn på den det skiftes etter.

Spesielt viktig for slektsforskere er de oversiktene som er utarbeidet etter gårdnavnene. Kartotekkortene finnes på lesesalen i Statsarkivet i Oslo, og de inneholder navnet til den det skiftes etter, arvinger, jordegods, brutto-netto og formuen.

Disse kortene er kun et hjelpemiddel til å finne frem til skiftene. I skifteprotokollen bør vi lese hele skiftet gjennom. Alle navn som forekommer er av betydning, og glem ikke eventuelle debi- og kreditorer.

Etter 1869 tok ikke skifteretten opp skifter der aktiva var under 100 Specie-daler. Så skiftet etter Torstein som følgende skjemtevis handler om, ble nok ikke ledet av sorenskriveren.

Så vart det skifte i
Torsteins hus
etter'n Torstein.
Dei fann ei skjorte og ei lus
etter'n Torstein.

Skiftene inneholder oversikter over odels gods og pantegods. Disse opplysningene er av meget stor verdi da de kan gi oss en pekepinn om hvor slekten kommer fra. Når vi kommer ned på 15-1600-tallet, vil disse forholdene bli tydeligere avdekket.

Skifte etter Hans Eriksen

Forrige artikkel ble avsluttet med dødsfallet til Hans Eriksen, Østbye i Rakkestad. Jeg vil gå litt nærmere inn på dette skiftet for å vise mønsteret slik vi kan møte det på 1800-tallet.

“Aar 1830, Fredagen den 10de December, om Eftermiddagen, blev efter passeret Berømmelse og Tillysning, en Skifteret sat på Gaarden Tøften i Ous Annex Sogn under Administration af den edsvorne Fuldmægtig, Exam. jur. Moe i Districtets ordinaire Skifteforvalters Forfald, og med Be-

tjening av C.S. Kræfting og J.S. Berg som skiftevidner.

Med Nedsættelse af denne Skifteret tilsigtedes fremmet Behandlingen af Skiftet, begyndt ved formelig Registrerings- og Vurderingsforretning den 12te December 1829, efter den paa Gaarden nordre Ustbye i Ous Annex Sogn afdøde Mand Hans Eriksen. Hvorda!...”

Lenger nede leser vi: “Paa Grund af denne Bekjendtgjørelse meldte sig nu ved Skifteretten:

1. Afdødes Enke Ragnhild Johannesdatter med antagen Laugverge Anders Olsen Engebraaten.

2. Hans Ingebretsen Spedstad, der meldte og af Enken blev erkjendt at være indtraadt i Ægteskaab med Datteren Marthe Maria og

3. Ole Torstensen Torper, der er indsat til Formynder for Afdødes umyndige Børn.

De Mødende gjorde derhos opmærksom paa, at Afdødes ældste Datter, Anne Kirstine ogsaa var indtraadt i Ægteskab med Andreas Tollefsen Høiendahl i Eidsberg, men som ei var

bleven underrettet om denne Samling og saaledes ei idag tilstede...”

Skiftet inneholder opplysninger om at det 19. januar 1830 ble holdt offentlig auksjon på “Stervbotommen”.

Ellers ender det med at hele skiftet ble utsatt, både pga. at lensmannen som hadde hatt med det å gjøre, nylig var avgått ved døden, men også fordi det var mulig at det fantes andre fordringshavere til boet. For å få et godt bilde av hva som var i boet, vil det bli nødvendig å finne frem til auksjonsforretningen. I denne forbindelse skal vi la det ligge, og heller se om vi kan finne slekten lenger tilbake. Neste gang vil vi stoppe litt opp ved pantebøkene.

Eksempel på skifte

- Peder Børgesøn Sorenschriver over Heggen og Frøland Erich Raanaas og Ole Fossum begge boende paa Dragon Qvartererne og af Soldatter Leggene Laurids Brendemoen og Anders Skukkulstad Laurettes Mend i Eidsberg Sogen Giør vitterlig at Ao. Christi 1711 d. 9. febr. er holden Registrering Skifte og dehle efter den sl. Qvinde Marthe Tronsdatter, som boede og døde paa Dragun Qvarteret Hache Rønaas Søndre i Eidsberg Sogn...” (Skifteprotokoll for Heggen og Frøland.)

Hva blir det neste.....?

Intel har i samarbeid med Nestor, utviklet en superprosessor basert på nevralt nettverk-teknologi. Intel Ni1000 kombinerer RISC-teknologi med 1024 kunstige nevroner. I tillegg er den utstyrt med Nestors raske selvlerende nevralt nettverk-algoritme. Dette gjør at prosessoren får “intelligente” mønstergjenkjennings-egenskaper, på linje med hva dyr har. Nestor kan f.eks. fortelle at Ni1000 vil øke hastigheten på deres system for håndskriftsgjenkjenning fra 5 til 10 karakterer i sekundet til mellom 5000 og 10.000 karakterer i sekundet! Dette gjør bl.a. håndskriftsgjenkjenning aktuelt i gigantsammenhenger som postverket og skattevesenet. Nobelprisvinner og styreformann i Nestor, Leon Cooper, er ikke i tvil om at dette er fremtidens datamaskiner. Men denne “hjerne-lignende” prosessoren er ikke science-fiction. Intel har nemlig allerede levert et titalls eksemplarer av Ni1000...

(Kilde: PC World Ekspress)

Genealogy and Computers in Estonia

By Jüri Müntel

(Reprint of manuscript for the talk given at the "6:e nordiska mötet om Datateknik för släktforskning" on November 7th and 8th, 1992 in Helsingfors.)

First of all I want to say - the Estonian Genealogical Society and especially I are very grateful to Sukutietotekniikka and to Leif Methner for possibility for me to take part in this conference. Secondly excuse me for my speaking from paper because this is my first non-Estonian speaking for so many people. I hope you understand me.

As the computers in Estonia are far from our society and for the present we have only ideas to use computers too so I don't speak about computers any more. I tell you about history of Estonian genealogical researches and history of Estonian Genealogical Society.

In Estonian areas the genealogical researches have been begun by Baltic nobility, by German landlords. For the Estonians the genealogical researches began in the first decade of the present century. Martin Lipp (born in 1855, dead in 1923) is considered to be father of national genealogy of Estonia. He worked in Tartu district where he was clergyman of Nõo church. I cannot avoid to say that I live in Nõo now. Martin Lipp began to propagate and carry out systematic genealogical researches

at the beginning of the present century. After Estonian state has come into existence the interest of Estonians against their ancestors was rising and it was the cause why the Estonian Genealogical Society was created in 1931. Unfortunately the society could act only eight years. For all that about 2000 researches were made which unfortunately on most cases are not preserved. The Soviet occupation dismissed the society in 1940

Det 6. nordiske symposium om databehandling i slektsforskning ble arrangert i november ifjor i Helsingfors, Finland. For første gang var det også deltakelse fra en av de baltiske statene. Her gjengis det innlegget som ble holdt av deltakeren fra Estland, Jüri Müntel.

as it didn't correspond to communist (or to soviet) ideology and all the wealths of society were confiscated.

After the war the genealogical researches were continued by a few persons under the cover of topics that contained soviet ideology. Only the reliable persons could use primary sources in the archives and the secondary sources too, though the latter was and is practically very small part. When the Soviet system was broken up in 1989 the genealogy investigators came out from underground and in 1990 the Estonian

Genealogical Society was restored. The society connects about one hundred and fifty members. The society has'nt either a hired clerk or rooms. It has'nt issued any printed matter. It has'nt any equipment for copying. The society is managed by the chairman Harri Talvoja in Tallinn and by his substitute Jaks Lankots in Tartu. Besides them the leaders of the society connects also seven people.

The actions of the society are meetings, exchanging information, sharing experiences and yearly Gothic type course and short-term course to get acquainted with historical archives for persons who start research a family-tree. Once a year in spring before beginning of fields works, take place a general meeting of society in Tallinn.

Now about the possibilities of investigation at Estonian archives.

These possibilities differ greatly from Finnish or Swedish or Norwegian possibilities. Everybody must to take into account this who have necessity to use the help Estonian archives, especially in investigating the family-tree. The development of Estonian archives was stopped practically in point of view of contemporary growing in 1940. It means that funds increased but

rooms and technical equipment remained practically the same. Therefore in Estonian archives are in use few microfilms, not to mention microcards or computers. Thus the investigators have to use mainly original documents.

The number of investigators increase very quickly and now everyone can use the old original documents. Microfilming of the funds which are necessary for genealogical researches have been begun about ten years ago but few of all funds have been filmed. In addition there

are great difficulties with restoring the original documents and for that reason these are partially in bad conditions, they are threatened by peril of destroy.

The microfilming of primary sources of genealogy is in use at two archives: at the Estonian Historical Archives and the Archives of Estonian Office of personal status. It is pity that the Archives of Estonian Office of personal status has'nt a reading room. There are only 3 desks for working. At present year the micro-filming of Archives of Estonian Office of personal status was begun to the full extent and they hope finish after seven-eighth years.

The materials about Finns, Swedes and Germans are possible to find from Archives of town of Tallinn. These are different materials about these foreigners who lived and worked in Tallinn. The oldest documents are from the year 1237. The people of Finnish and Swedish extraction were taken into account at Mihkli church. The materials of this church are also at archives of town of Tallinn (from 16th century to year 1939).

All the Estonian historical written primary sources from XIII century to the year 1917 are preserved in Estonian Historical Archives in Tartu. The written primary sources after the year 1917 are placed in Estonian National Archives in Tallinn. The genealogy investigators are interested in:

- "vackenbucher" - this is about estatepeasants housekeeping and family enumerations from XVII to XVI-II century

- sheets of seven censuses between the years 1782 and 1858, among these are information about giving surnames to Estonians in years 1826 to 1835 (before this Estonians had'nt surname)

- church books - these are:
the registration books about birth, death and marriage from 1685 to 1907 and the personal books; most of these are placed in archives of Estonian Office of personal status where the national establishments use these to check deeds of present population of Estonia

- the inhabitants of township between 1869-1917

- scriptly maps 1681-1917

There is placed whole archives of Tartu University between 1802-1944 in Estonian Historical Archives (the older part is in Swedish National Archives in Stockholm).

Access to historical facts in Estonian Historical Archives is possible only according to administrative distribution of territory. The genealogy investigator must know where he had lived to find out information about the person.

The person's name registers haven't been made. Still exist name register of Archives of Tartu University - about students and workers of university.

Also the other Estonian archives haven't registers.

To find out information about person from Estonian Historical Archives you would know in which parish or town the person was born or had lived (and also religion).

Estonian Genealogical Society is forming the bureau which will serve the Estonian and foreign genealogy investigators. For the present we have many difficulties to meet clients wishes. We hope in future we can.

It's all. Thank you for attention.

Våre forfedre

- Egentlig er menneskene oppvokst av en del hundre aper, som har forslektet seg. Vi kan være i slekt på en måte, vet du. Fra 1000 år tilbake. Det er rart å tenke på at vi slekter sammen. Og det mener jeg er virkelig rart.

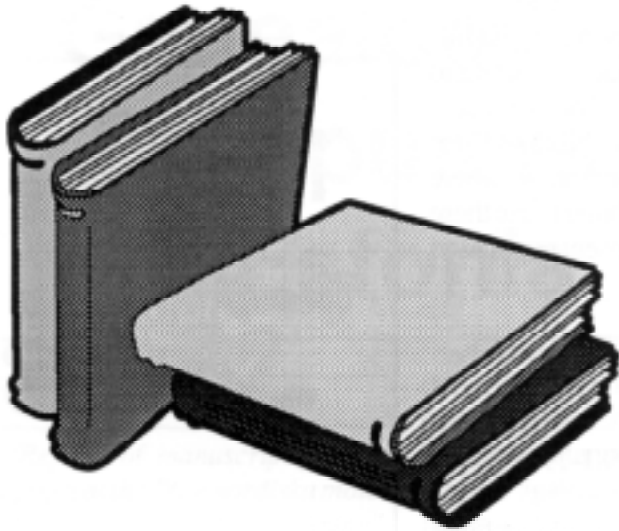
- Mine barske forfedre har sikkert vært vikinger eller riddere eller noe sånt, det kjenner jeg på meg. Alle mennesker har slektet fra en. Til å begynne med besøkte slekta hverandre, men så blir det flere og flere fysakker som gifter seg, og så blir det så mange slekter at de ikke kan oppsøke hverandre. Og Sebastian Bach hadde jo åtte barn han, tror jeg.

Lever sønnesønnene til sønnesønnene til sønnesønnene til Bach nå, tror du?

Vet du hva jeg fikk lyst til? Å gå rundt i hyttene her og spørre om de er i slekt med Johan Sebastian Bach.

- Det kan godt hende at vi er i slekt med en av småkongene som levde før. Det kan hende at du og jeg er tipp-tipp-tipp-brødre.

(Fra boka "Levde det dinosaurer da du var liten, mamma?" av Tone Bergli Joner)

Litteraturliste for slektsforskere

Under dagsseminaret 13.02.92 på Universitetet i Trondheim, Dragvoll refererte de to foredragsholderne, sekretariatsleder Jostein Molde og førstearkivar Eilert Bjørkvik, samt undertegnede til relevant litteratur for slektsforskere. Flere av bøkene var tatt med til seminaret for at deltagerne kunne få anledning til å bla disse igjennom.

Nedenfor etterkommer jeg gjerne ønsket fra flere av deltagerne om å få en oversikt av denne litteraturen gjengitt i Slegt og Data.

Da jeg av egen erfaring som slektsforsker alltid har hatt utbytte av slike litteratur-lister, har jeg nå i etterhånd tillatt meg å supplere listen med noen få bøker som jeg selv under mitt arbeid, bevisst eller ubevisst, for nylig har funnet frem til. Forhåpentlig kan listen være til hjelp for andre medlemmer av DIS-Norge.

Jeg gjør spesielt oppmerksom på at i de fleste av de nevnte bøkene finnes det meget verdifulle registre, ofte bakerst i boken. I et par tilfelle har jeg hatt stor nytte av å sammenstille mitt eget alfabetregister (fremstillet ved hjelp av slektsprogrammet) med alfabetregisteret i referanselitteraturen.

Noen av bøkene er ikke lenger å få kjøpt, men finnes vel i et nærliggende bibliotek. De angitte priser må bare betraktes som orienterende.

1. Håndbøker i slektsforskning m. v.:

1.1. Våre Røtter - av Nils Johan Stoa og Per-Øivind Sandberg
J.W.Cappelens Forlag, Oslo 1992, 167 sider, kr. 265,-
ISBN: 82-02-12827-7

1.2. På Leit etter Slekta - av Per Sandal

Det Norske Samlaget, Oslo 1991, 176 sider, kr. 201,-
ISBN: 82-521-3594-3

1.3. Ættegransking - av Cato Krag-Rønne
Grøndahl & Sønns Forlag, Oslo 1943, 225 sider

1.4. Ordliste for ættegranskere - av Cato Krag-Rønne
Grøndahl & Sønns Forlag, Oslo 1946, 71 sider

1.5. Finn dine Rødder - av Hans H. Worsøe
Politikens Forlag, København 1987, (tredje opplag 1992), 215 sider, DKK 189,- (Boken er anmeldt i Slegt og Data nr. 3/1992 side 83)
ISBN: 87-567-4258-4

1.6. Gotisk Skrift - av Georg Simon
Dansk Historisk Håndbogsforlag, København 1978, 128 sider
ISBN: 87-85207 35 7

1.7. Gård, Skatt og Matrikkel - av Andreas Holmsen (Utgitt av Inst. for sammenlignende kulturforskning). Universitetsforlaget, Oslo-Bergen-Trondheim 1979, 305 sider (Utsolgt)
ISBN: 82-00-01880-6

2. Bibliografier m.v.

2.1. Norske Slektsbøker - av Morten Hansen
H.Aschehoug & Co. (W.Nygaard), Oslo 1965, 198 sider.

2.2. Vore Fælles Ahner - av C.M. Munthe
Faksimileutgave Børsums Forlag og Antikvariat A/S, Oslo 1958, 155 sider

2.3. Norsk historisk leksikon - av Rolf Fladby, Steinar Imsen og Harald Winge
J.W.Cappelens Forlag, Oslo 1974, 387 sider (nytt opplag skal finnes)
ISBN: 82-02-03030-7

2.4. Lokalhistorisk litteratur 1969-1989 - av Frode Fyllingsnes
Norsk Lokalhistorisk Institutt, Oslo 1991, 97 sider
ISBN: 82-90176-43-0

2.5. Norsk militærhistorisk bibliografi - Arne Odd Johnsen og Gunnar Christie Wasberg
Gyldendal Norsk Forlag, Oslo 1969, 373 sider

3. Arkivkataloger m.v.

3.1. Håndbok for Riksarkivet - av Knut Johannessen m. fl.

Ad Notam Gyldendal, Oslo 1992, 640 sider, kr. 195.
ISBN: 82-417-0137-3

3.2. Norske arkivkataloger - av Egil Nysæter
Riksarkivet Oslo, 1992, (2. utgåve) 612 sider, kr. 165
ISBN: 82-548-0028-6

3.3. Arkivkunnskap - Statsarkiva - av Alf Kiil
Landslaget for Lokalhistorie, Oslo 1969, 247 sider

4. Tidsskrifter

4.1. Indholdsfortegnelse Personalhistorisk Tidsskrift
1880-1990 - av Poul Steen (Dette er m.a.o. en
innholdsfortegnelse for 110 årganger!)
Samfundet for dansk genealogi og Personalhistorie,
1992, 400 sider DKK 350.-
ISBN: 87-87360-01-2

4.2. Arkivmagasinet - Informasjon fra
Riksarkivaren
Riksarkivet, Oslo. 3 nr. pr. år. årsabonnement kr. 60,-
ISSN: 0801-5449

4.3. Heimen - utgitt av Landslaget for Lokalhistorie
siden 1922

Vanligvis 4 nr. pr. år. Årsab. for 1993 kr. 220,-
ISSN: 0017-9841

4.4. Kringsjå - Informasjon fra Norsk Lokalhistorisk
Institutt, 2 hefter pr. år. (Gir årlig en oversikt over ny
lokalhistorisk litteratur, m.v.)
ISSN: 0800-0255

4.5. Lokalhistorisk Magasin - utgitt av Landslaget for
Lokalhistorie og Landslaget for lokal- og privatarkiv
Fylkesarkivet i Sogn og Fjordane, Fylkeshuset, 5840
Hermansverk, 4 nr. pr. år. Årsabonnement kr. 50,-
ISSN: 0802-8931

5. Diverse litteratur

5.1. Bogen om Krudt (Fordums krudtværker i Norden
og folkene bag dem) -
av Lars Hoffmann Barfod & Jens Chr. Balling Jensen
Politikens Forlag, København 1992, 176 sider
ISBN: 87-567-5103-6

I et etterfølgende hefte av Slekt og Data vil jeg
komme med en oversikt over bøker om kart - kan noen av
leserne gi meg litt input til en slik oversikt?

Vennlig hilsen
Wilhelm Færden

Gjør en oppdagelsesreise i byens fortid

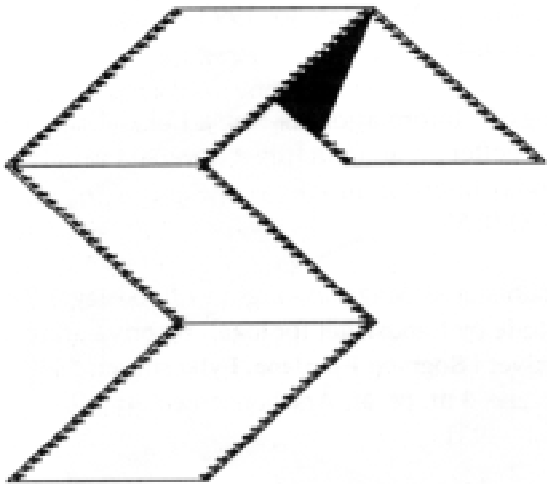

OSLOBYMUSEUM

Dato	Man	Tirs/Fre	Lør/søn
1.6. - 31.8.	Stengt	10 - 18	11 - 17
1.9. - 15.12.	Stengt	10 - 16	11 - 17
15.1. - 31.5.	Stengt	10 - 16	11 - 17

Utskrifter fra DISGEN

Del 1

Av Bjørn Nilsen

I denne første artikkelen vil jeg forsøke å gi en oversikt over de deler av programmet som spiller en rolle for utseende av utskriften. Senere vil jeg gjøre et forsøk på å fordype meg litt i de enkelte deler, og forhåpentligvis oppmuntre andre brukere til å eksperimentere med utskriftene. Det er gjennom prøving (og en god del feiling!) at man blir fortrolig med bruken av nesten alle typer programmer.

DGCNF konfigurering av skriver

Sammen med selve DISGENprogrammet følger noen andre tilleggsprogrammer. Ett av dem er DGCNF. Med dette programmet kan du endre en rekke parametre som gjelder DISGENs utseende og oppførsel. En av hovedmenyene her gjelder skrivere. Dersom man ønsker å eksperimentere litt med utskrifter, bør man bli litt kjent med denne delen.

DGCNF kan holde rede på til sammen 4 forskjellige sideformater. Et sideformat er et sett med opplysninger som DISGEN bruker idet programmet skriver ut feks. en anetavle, stamtre e.l. Du har kanskje lagt merke til at du i selve DISGENprogrammet kan velge hvilket sideformat du vil bruke til en bestemt utskrift. Det du gjør da, er å velge en

Jeg får en del henvendelser fra brukere av DISGEN som sliter litt med å få til utskriftene slik de ønsker. Fordi programmet er så fleksibelt med hensyn til oppsett av utskriftsparametre, kan det kanskje virke litt utfordrende på brukere som ikke er vant til dette. Jeg har derfor tenkt å dele noen av mine erfaringer med de som synes dette er problematisk.

av de fire forhåndsoppsatte sideformatene.

Et sideformat-oppsett i DISGEN inneholder følgende opplysninger:

Sidens lengde. Dersom tallet her er 0 (null), vil DISGEN sende spesialtegnet "FF" (fon-n-fecd) når ny side skal påbegynnes. Står det en annen verdi her (f.eks. 70), vil DISGEN begynne på ny side (med sidenr. etc.) straks den har sendt det antall linjeskift som verdien angir. For de aller fleste vil det være hensiktsmessig å ha verdien 0 her, slik at ny side mates fram automatisk.

Antall linjer for tekst. Verdi som angir hvor mange linjer som skal brukes til selve teksten (slektstavler etc.), ikke medregnet de linjene som brukes til faste over/underskrifter på hver side. Du må altså ta hensyn til dette, og til hvor mange linjer det går totalt på arket når du fastsetter dette tallet.

Venstremarg. Antall tegn som venstre marg skal bestå av. Typisk verdi er 8-10 tegn, litt avhengig av hva slags "innbinding" du skal bruke seinere.

Linjelengde. Hvor mange tegn hver linje skal bestå av. Husk at det antall tegn som angir venstre marg er inkludert i linjelengden.

Dellinering av (faste) over/underskrifter. I DISGEN er det valgfritt om du vil ha med en fast tekst øverst og/eller nederst på hver side i utskriften. Dette valget kan du altså gjøre for hver av de fire stilartene du definerer, og du kan sjølsagt når som helst endre dette.

Du har altså to linjer til rådighet, og disse kan enten være overskrifter begge to, du kan ha en over- og en underskrift, eller begge kan være underskrifter. Dessuten kan du for hver av dem velge om du vil ha dem med i det hele tatt eller ei.

For hver av de to linjene må du svare på fire spørsmål:

"Anvånds" (JAINEI) Svarjadtersom du vil bruke linjen, nei om du vil ha den bort.

Överskift" (JA/NEI). Svar ja dersom den skal brukes øverst på siden; nei dersom den skal være "bunntekst".

"Udda sida:" og "Jdmn sida:". Her kan du sette inn den teksten som skal brukes på sider med hhv. like og ulike sidetall. Dersom du har tenkt å bruke utskriftene dine som underlag for kopiering på begge sider av arket, er du kanskje interessert i å sørge for at f.eks. sidenummer bytter side slik

at de kommer ytterst på arket hele tida.

Legg merke til at DISGEN bruker noen egendefinerte koder for å fortelle programmet at en tekst skal f.eks. venstrejusteres. Det er bare noen få koder det dreier seg om, og de er beskrevet i manualen. Entypisk linje for en topptekst kan se feks. slik ut:

Slektsbok <VJ> <NU> <HJ>

Dette betyr: Begynn hver topptekst med "Slektsbok"; venstrejuster dette, skriv det aktuelle sidenummer og høyrejuster dette.

Viktig tips: Sett ikke inn skrivekoden for "ny linje" «NR» i over/underskrift, da dette vil forvirre DISGEN når den skal beregne sideskift.

Hva er "styresekvens"?

De allerfleste skrivere har "innebygget" noen forskjellige skrift-typer. For å fortelle skriveren at den

skal bruke en bestemt av disse, må det sendes et eller flere kontrolltegn til skriveren. Under delmenyene Stil 1, Stil 2 og Stil 3 kan du sette opp forskjellige styrekoder for å skifte mellom de ulike skrift-typene i skriveren.

I DISGEN-sammenheng er det viktig å være klar over at informasjon om når skriveren skal skifte mellom de forskjellige typene ligger i språkfilene. Språkfilene heter typisk DISGEN.SI, DISGEN.S7 etc. Vi vil komme litt tilbake til disse filene senere.

Styring av utskrift i selve DISGEN-programmet

Det er svært mange muligheter for utskrifter fra DISGEN, og dermed en del ting å være oppmerksom på hvis man skal få det akkurat slik man ønsker. Vi kan dele utskriftene i tre kategorier: Tavler, lister og register-utskrifter.

Alle utskrifter av tavler (anetavle, stamtre, slektskapstavler) styres fra hoved-menyen "Tavlor". Det er viktig å være klar over at underlaget for register-utskrifter også lages i denne delen, samtidig som programmet genererer en utskrift. Skal du altså lage deg en ny PERSORT.RGUfil, må du la programmet lage en utskrift. Utskriften behøver jo ikke gå til en skriver, men til en fil. Standardnavnet for en slik fil er PRINT.TXT.

Utskrifter av lister styres i hovedsak fra hovedmenyen "Listor", mens "Register"-menyen inneholder utskriftsvalg som bruker filen PERSORT.RGU som underlag. Det "kryptiske" filnavnet er en forkortning av PERSon/ORT ReGisterUnderlag. ("Ort" er svensk for sted".)

I neste nummer skal jeg komme inn på noen konkrete løsninger når det gjelder oppsett av f.eks. innholdsfortegnelser og tips iforbindelse med utskrift av "slektsbok".

Lyst til å informere om foreningen vår?

Vi får en del henvendelser fra medlemmer som gjerne vil gi litt informasjon om DIS-Norge til venner og andre interesserte. Ønsker du å få tilsendt noen eksemplarer av den presentasjonsfolderen vi sendte ut vedlegg til et tidligere nummer, er det bare å sende oss noen ord! Vi har også to informasjonsark; ett om kjøp av PC og et om valg av slektsprogram.

Kunne du tenke deg å holde en orientering om EDB i slektsforskning på vegne av DIS-Norge, er vi svært interessert i å høre fra deg. Vi får etterhvert en del henvendelser fra historielag etc. om slike orienteringer.

DIS-Norge

POSTBOKS 47
1430 ÅS

Litt om styrets arbeid

Jeg vil her forsøke å informere om noe av det styret har arbeidet med i det siste, og jeg skal også prøve å redegjøre litt for hvilke tanker og ideer vi har om både nær og fjern fremtid. At ikke alle tanker og ideer kan fremkomme bør være innlysende, men jeg skal med vilje være noe frittalende for på den måten å få tilbakemeldinger som kan være en ledetråd i neste omgang.

Av Sjur Madsen

For å være formell, så står disse linjer og denne informasjon helt for undertegnede regning, og representerer således ikke styrets offisielle tanker og handlinger selv om jeg har brukt "vi-form" og "styret har..".

Behov for å standardisere dataregistrering. Styret har i lengre tid arbeidet med dette spørsmål, og har tatt en prinsippavgjørelse vedr. Standard 4G. Styret i DIS-Norge ønsker å støtte denne standarden, med noen justeringer. Undertegnede fikk styrets fullmakt til å utarbeide foreningens støtte til standarden med de nødvendige forbehold.

I mellomtiden har to forhold dukket opp som gjør at denne saken bør utsettes noe inntil vi kan se konturene av hva som videre vil skje med disse tiltak. (Det blir noe kryptiske meldinger her, men det må dere leve med. Jeg tror noe info kanskje er bedre enn ingen info.)

Tilbud til medlemmene

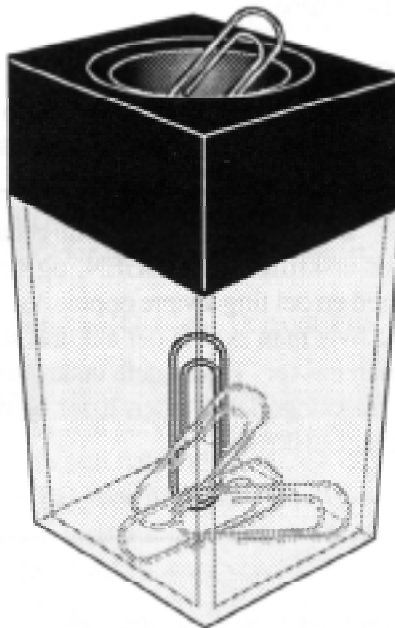
Styret er kontinuerlig opptatt av hva man skal finne på for

a) å holde på alle nåværende med-

lemmer, spredt som de er over det ganske land

b) å få flere nye medlemmer

Vi har etter beste evne forsøkt å legge noen av foreningens møter til forskjellige kanter av landet, sist var i Trondheim den 13. februar. Vi har den oppfatning at det er ganske vellykket med slike "utenbys" tiltak.

Det er imidlertid svært mye arbeid forbundet med et seminar å la det vi hadde i Trondheim, og vi er helt avhengig av bistand fra medlemmer eller utenforstående for å få til noe slikt.

Styret planlegger dog to møter/seminarer lagt til byer/tettsteder godt utenfor Oslo. Hvor det blir, er på det nåværende tidspunkt, ikke bestemt, men her har du mulighet til å påvirke møtested. Det vi trenger er i det minste en lokal kontaktperson, gjerne forslag til lokaler, person/-er som kan holde innlegg osv.. Har du ideer, så kontakt styret, for kanskje er akkurat din opplysning eller ditt bidrag det som skal til for å fastlegge et møte. Disse planer må ikke forveksles med møteplanen som står annet

sted i bladet. De møtene er allerede fastlagt.

I løpet av våren håper vi å få igang noen kurs og workshops. Sist vi forespurte om det var interesse for kurs var det svært mange som ønsket at foreningen startet kurs, men da selve innbydelsen til kursene gikk ut, var interessen borte! Hvorfor blir det slik spør vi oss. Er det ikke de kursene folket vil ha? Kan du kanskje gi oss et hint? Ellers kan jeg nevne at vi konkret jobber med DOS-kurs. Formen er ennå ikke bestemt. Kanskje blir det i form av artikler i dette bladet.

Startpakke til nye medlemmer

Vi arbeider med en idé om å lage en "startpakke" til nye medlemmer. Denne skal inneholde diverse brukerveiledninger for modem og Telix, en litteraturliste, oversikt over hva som er registrert på data, mulige demoversjoner av program osv.osv. Det hele er kun på idé-stadiet, men trenger noe input. Er det noen som savner noe slikt, og som kunne tenke seg å betale noe for det?

Bibliotek/arkiv

Styret har i noe tid arbeidet med planer om en bibliotek-tjeneste samt arkiv. Det vi tenker oss er to ting;

a) en tilnærmet ordinær bibliotek-tjeneste etterhvert som foreningen får inn noe litteratur. Det kommer en bok dann og vann etterhvert som de utgis.

b) ved medlemmers bortgang tar vi sikte på å være den naturlige mottager av bibliotek/arkivmaterieell dersom ingen i den nærmeste familie står klar til å ivareta det innsamlede materieell. Vi tror at en sikker og omsorgsfull behandling av slikt materieell vil være mange medlemmers ønske for sitt "livsverk".

Vi tar opp tråden igjen i neste nummer av Slekt og Data.

Innholdsfortegnelse:

Formannen har ordet	s. 3
EDB-registrering av historisk kildemateriale: Forretningsidé eller samfunnsmessig oppgave?	s. 4
Lokalhistorien er viktig for slektsforskeren	s. 6
Konsangvinitetstavler	s. 7
Som skrift i sand... - om sikkerhetskopiering	s. 8
Slektsgransking på Filippinene	s. 10
BBS-nytt	s. 12
Skiftene: En verdifull kilde	s. 14
Genealogy and Computers in Estonia	s. 16
Litteraturliste for slektsforskere	s. 18
Utskrifter fra DISGEN	s. 20
Litt om styrets arbeid	s. 22

Adresser til de andre nordiske foreningene:

DIS-Danmark
Formann Svend-Erik Christiansen
Hvedbjergvej 24
DK-8220 BRABRAND
Danmark

Datateknik för Släktsforskning
Box 264
SF-00171 HELSINGFORS
Finland

Föreningen DIS
Sandgatan 10kv
S-582 35 LINKÖPING
Sverige

DIS-Väst
c/o Roger Björkstam
Tungevägen 74
S-442 50 YTTERBY
Sverige

DIS-Öst
Formann Göran Tengnér
Kyrkvägen 13
S-182 74 STOCKSUND
Sverige

DIS-Mitt
Formann Bernth Lindfors
Forellvägen 12
S-860 20 NJURUNDA
Sverige

Dette bladet skal til:

Returadresse:

DIS-Norge
POSTBOKS 47
1430 ÅS

Notér deg følgende:

Elverum lørdag 17. april:

DIS-Norge, i samarbeid med Sør-Østerdal slektshistorielag, arrangerer seminar.

Seminalet starter kl. 11.00, og stedet er Glomdalsmuseet. Avslutning kl. 16.00.

Statsarkivar Per-Øivind Sandberg vil fortelle om hva Statsarkivet på Hamar kan tilby slektsforskere.

DIS-Norge vil orientere om bruk av EDB i slektsforskningen.

Demonstrasjon av programmer, salg av lokalhistorisk materiale. "Forskerprat".
Salg av smørbrød/kaffe/te.

Bergen, 27. april:

Møte i regi av DIS-Hordaland. Møtet vil starte kl. 19.00. Møtested blir oppgitt senere.

Førsteamanuensis Jan Oldervoll fra Historisk Institutt vil kåsere.

Oslo, 13. mai:

DIS-Norge arrangerer åpent møte kl. 19.00. Sted vil bli opplyst senere.

Major Johs. Pedersen fra Frelsesarmeens ettersøkelsesavdeling vil orientere om deres arbeidsmetoder.

